

Міністерство освіти і науки України
КРАСНОГРАДСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Методичні рекомендації
щодо проведення експертної діагностики
відповідності якості освітньої діяльності запитам
учасників освітнього процесу

Укладач: Юлія МЕРКУЛОВА., соціальний педагог

*Затверджено на засіданні науково-методичної ради
Красноградського педагогічного фахового коледжу
Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
Протокол № 2 від «30» січня 2024 року*

м. Красноград

Освітній процес – це багатогранна та різноманітна діяльність, що провадиться у закладі фахової передвищої освіти. Здобувачі освіти є споживачами освітніх послуг і саме від компетентності педагогів, якості освітньо-професійних програм та відповідності цих програм запитам споживачів залежить кінцевий результат – культурно-продуктивний фахівець, який володіє певним набором компетентностей аби конкурувати на ринку праці.

З метою співпраці адміністрації коледжу, викладачів та здобувачів освіти саме з питання забезпечення якості освітніх послуг, врахування їх думок при виявленні недоліків рекомендується застосовувати експертну діагностику відповідності якості освітньої діяльності запитам учасників освітнього процесу.

Вимоги, що ставляться до застосування будь-яких методів під час проведення експертної діагностики

Серед загальних вимог, яким повинні відповідати методи експертної діагностики, слід назвати валідність, надійність, однозначність, точність.

Є ряд і додаткових, спеціальних вимог:

1. Перевагу має найбільш простий метод і найменш трудомісткий з тих, що дозволяють отримати бажаний результат.
2. Метод має бути доступним не тільки для дослідника, але і для досліджуваного при мінімумі фізичних і психологічних умов, необхідних для його проведення.
3. Технологія застосування методів повинна бути чіткою і зрозумілою. Вона повинна налаштовувати респондента на його довірливе ставлення до фахівця, який проводить діагностику, на співпрацю, що виключає виникнення побічних мотивів, здатних негативно вплинути на результати.
4. Умови проведення діагностики не повинні відволікати учасника дослідження від співучасті в діагностиці.

Під експертною діагностикою розуміється отримання інформації методами проведення експертних опитувань та експертизи будь-яких проблемних ситуацій; при цьому використовуються методи анкетування, моніторинги, вивчення та аналіз продуктів навчальної діяльності здобувачів.

Метод – це спосіб одержання інформації, сукупність застосовуваних прийомів, процедур і операцій про досліджуваний об'єкт, для пізнання реальності під час безпосереднього (усне опитування, інтерв'ю) або опосередкованого (письмове опитування, анкетування) спілкування того, хто опитує, з респондентом.

Під час проведення експертної діагностики можна використовувати наступні методи опитувань:

- інтерв'ювання;
- анкетування (google form);
- групові опитування (усні чи письмові);
- експертні опитування;

- спостереження.

Інтерв'ювання – це бесіда, вибудована за певним планом через безпосередній контакт інтерв'юера з респондентом з обов'язковою фіксацією відповідей. Використовується як один з основних методів збору первинної інформації.

Фокусоване групове інтерв'ю – якісний метод дослідження, групове інтерв'ю, організоване у вигляді розмови кількох респондентів, зазвичай 6-12 осіб, на задану інтерв'юером-модератором тему. Дозволяють дослідникові отримати необхідні відомості залежно від завдань дослідження. До особливостей опитування можна зарахувати його масовість, що викликане специфікою завдань, які ним вирішуються. Залежно від кількості опитуваних (вибірки, вибіркової сукупності) вони також можуть бути масовими, вибіркковими, індивідуальними, експертними.

Групове опитування є найефективнішим методом збирання соціологічної інформації у разі, коли об'єктом дослідження є студентська молодь. Групове опитування є досить ефективним для організації досліджень в екстремальних виробничих ситуаціях (наприклад, дистанційна форма навчання), де умови навчання дають можливість провести таке опитування. До переваг такого опитування належать: простота організації опитування; економічність процедури; високий відсоток повернення заповнених анкет і неможливість заповнення анкети особами, яким вона не була призначена; збереження респондентами анонімності при опитуванні.

Спостереження – метод наукового дослідження, що полягає в цілеспрямованому й організованому сприйнятті та реєстрації поведінки досліджуваного об'єкта, в ході якого здобувається знання про зовнішні сторони,

властивості й відносини досліджуваного об'єкта (науковий спосіб збору інформації). Значення і цінність названого методу полягає в тому, що матеріал для спостереження береться безпосередньо з життя при спостереженні за психічною діяльністю людей, виявляється в їх рухах, діях, вчинках, висловлюваннях. Даний метод характеризується як один з емпіричних методів психологічного дослідження, яке виявляється в чуттєвому пізнанні явища чи досліджуваного предмета.

Одним з найпоширеніших видів опитування є анкетування. За допомогою методу анкетування можна з найменшими витратами отримати високий рівень масовості дослідження. Особливістю цього методу можна назвати його анонімність (особистість респондента не фіксується, фіксуються лише його відповіді). Анкетування проводиться в основному у випадках, коли необхідно з'ясувати думки людей з якихось питань і охопити велику кількість людей за короткий термін..

Метод експертної оцінки заснований на анкетуванні, за допомогою якого виявляється інформація, що відображає знання, думки, ціннісні орієнтації і установки респондентів, їх ставлення до подій, явищ дійсності. На практиці використовується в ситуаціях, коли та або інша проблема потребує оцінки компетентних осіб – експертів, що мають глибокі знання про предмет або об'єкт дослідження.

Анкета, як правило, починається з **преамбули** – звернення до респондента. У ній вказується, хто проводить дослідження, описується мета дослідження, характер використання результатів, підкреслюється анонімний характер, спосіб заповнення анкети. Далі йде основна частина анкети, яка містить блоки запитань до опитуваних.

Анкетування – метод отримання інформації шляхом письмових відповідей респондентів на систему стандартизованих запитань попередньо підготовлених бланків-анкет; метод множинного збору статистичного матеріалу шляхом опитування клієнтів. Анкета може бути розрахована на отримання матеріалу, що стосується або безпосередньо випробовуваної, або іншої особи. Анкетний матеріал розкриває переважно кінцевий результат, а не динаміку процесу. При складанні анкети важливо враховувати її зміст і форму. За змістом анкета повинна охоплювати тільки певну проблему. Кожне питання обов'язково супроводжується додатковим питанням, що стосується мотивів вислову. Додаткові питання краще всього формулювати словами «чому саме так?». Це дозволяє при обробці одержаних даних зробити не тільки кількісний, але і якісний аналіз.

При складанні анкет використовуються питання:

- про факти свідомості (виявлення думок, побажань, очікувань, планів на майбутнє і т.п.).
- про факти поведінки (вчинки, дії, результати діяльності);

- соціально-демографічного характеру (питання, що виявляють стать, вік, національність, освіту тощо);
- на виявлення рівня інформованості і знання (питання екзаменаційного типу, що містять завдання, експериментальні або ігрові ситуації, рішення яких вимагає від опитуваного певних знань, навичок, а також знайомства з конкретними фактами, подіями, іменами).

За формою питання можуть бути:

- закритими (з приведенням повного набору варіантів відповідей);
- відкритими (не містять підказок і не «нав'язують» варіант відповіді, тому за допомогою відкритих питань можна зібрати більш багату за змістом інформацію);
- прямими;
- непрямыми.

З ростом популярності Інтернету все більш затребуваним способом збору даних стає **онлайн анкетування**. З цією метою найзручніше використовувати Google Forms. Онлайн-опитування – це спосіб краще вивчити опитуваних, їхні звички та очікування, зібрати думки про продукти чи послуги та зрозуміти, в якому напрямку розвивати чи вирішувати питання освіти.

Отже, за допомогою методу анкетного опитування ми можемо зібрати основну частину інформації, але щоб вона була більш достовірною, можна поєднувати його з іншими методами: анкетування і спостереження, анкетування і вільне інтерв'ю.

Досвід осіб іменується експертним, а результати дослідження – експертними оцінками. Процедура опитування експертів може бути очною або заочною. Одна з найпростіших форм експертного діагнозу – обмін думками всіх експертів за «круглим столом», де відбувається виявлення домінуючої позиції з питання, за яким проводиться дискусія. Оптимальне число експертів за «круглим столом» — не більше 12 чоловік. Подібна форма вироблення загальної думки або оцінки здійснюється по схемі, коли кожний учасник «круглого столу» бере на себе певну роль:

«генератор ідей» – активно висуває всілякі припущення про діагностоване явище;

«селектори» – оцінюють і відбирають найзначущі ідеї, що висуваються «генераторами ідей»;

«стимулятори» – стимулюють «генераторів ідей» до вироблення різних оцінок, формулюючи все нові і нові припущення;

«регулятори» – стежать за тим, щоб полеміка не набувала хаотичного характеру, залишалася в рамках об'єктивного обговорення; не переходила в русло взаємної оцінки компетентності один одного;

«президент «круглого столу»» – утримує увагу експертів на центральній темі дискусії.

Обговорення проблеми може відбуватися в декілька етапів, поки не вдасться виробити деяку більш-менш узгоджену оцінку. Узагальнена оцінка може складатися на основі аналізу і узагальнення письмових думок експертів з тієї або іншої проблеми.

Варіантом методу експертних оцінок виступає **метод експертного прогнозу**. Полягає у виробленні злагоджених думок шляхом багатократного повторення опитування одних і тих же експертів.

Алгоритм використання даного методу:

- перше опитування експертів;
- узагальнення результатів;
- повідомлення підсумків;
- повторне опитування експертів.

На цьому етапі можливі варіанти: експерти або підтверджують свою точку зору, виказану на першому етапі, або змінюють свою оцінку відповідно до думки більшості.

Дана схема повторюється 3-4 рази, поки не виробляється узгоджена оцінка. При цьому не ігнорується думка тих, хто після неодноразових опитувань залишився на своїй позиції.

Експертна діагностика є ефективним методом вивчення відповідності якості освітньої діяльності запитам учасників освітнього процесу, так як дозволяє вивчити питання з багатьох ракурсів. До експертної діагностики залучаються адміністрація коледжу, викладачі, фахівці психологічної служби, здобувачі освіти та потенційні роботодавці. Результати такої діагностики дають можливість повною мірою оцінити відповідність освітньо-професійних програм вимогам сучасності.